

dem, ligesom ogsaa mellem Issebenene indbyrdes i Pilesömmen synes at finde et lignende Forhold Sted, idet deres överste Rande lægge sig til hinanden i Form af et meget langtrukket Kors, hvorved det Been som fortil er det dækkende, bagtil bliver det dækkede. Det synes heraf at fremgaae, hvor meget Naturen har sørget for at afværge et voldsomt Tryk fra Hjernen, og virkelig er den paafaldende langtrukne Form, som Barnehovedet almindeligviis faaer under en besværlig Födsel, og som ved første Öiekast kunde siges at ligne Huanca-Formen, væsentlig forskjellig fra denne, idet den for allerstörste Delen hidrörer fra de blötte Deles Forbindelse og Svulst i Nakken, for en meget ringe Deel fra Benenes Forskydelse, næsten aldeles ikke fra en forandret Form af Benene selv.

Professor Forchhammer holdt et Foredrag over en Udviklings-suite af Overgangsformationen i Skaane.

Det er bekjendt, at der i det nordlige Sverrig forekommer en stor Mængde Parallel-Kjæder af ældre saakaldte Urbjerger, der stryge NV. og SO. og indeslutte Dale, hvis Hovedretning i Almindelighed betegnes ved en Flod. Denne orographisk-geognostiske Charakter udslettes i Mellem-sverrig, men træder igjen frem i den sydligste Deel af den skandinaviske Halvöe, hvor de to sidste af de over de nyere Dannelser fremragende Kjæder i det Hele taget ere skarpt adskille. Den sydvestligste begynder $\frac{1}{2}$ Miil sydost for Lund hæver sig ved Landsbyen Weberöd i Rommeleklint til en Höide, der maa være omtrent 300 Fod over Havet, og fortsætter sig imod SO. indtil forbi Åkarp. Længere imod S. forsvinder den under nyere Dannelser, men hæver sig igjen, og danner det paa Bornholm saa stærkt blottede Gneuspörtie. Den nærmeste Kjæde imod NO. begynder med Kullaberg eller Kullen, strækker sig mere eller mindre afbrudt til Ringssjön, hvorfra den fortsætter sig længere imod SO., siden forsvinder den under Overgangsformationen, hvorpaa den atter hæver sig i Steenshufvud, og endnu engang træder öformigen frem af Havet i Ertholmene, östlig for Bornholm.

Rummet imellem den vestlige Kjædes nordligste Granitforbjerg, Billebjerre, nordvestlig for Dalby og den nordlige Deel af Kullakjæden,

bliver især optaget af Juraformationens ældre jern- og kulførende Dannelser. Omkring Rommeleklintkjædens sydlige Forbjerg ordner sig en heel Række af Kridtformationens ældre og mellemste Dannelser, og omkring Kullakjædens sydligere Deel ved Steenshufvud findes store Udviklinger af de ældste Leed af Skandinaviens Overgangsformation. Imellem begge Kjæder, Kullakjæden og Rommeleklintkjæden, udvikler Overgangsformationen sig i en Følge af Dannelser, hvis Leiringsforhold, og altsaa Aldersfølge sandsynligviis paa intet Sted i hele Skandinavien er saa tydelig udtrykt som her, saaledes at jeg anseer mig for berettiget til at betragte disse Lag som en Grundtypus, hvorefter man lettest vil see sig istand til at ordne den skandinaviske Overgangsformation, og bestemme dens Underafdelingers Aldersforhold. Hissingen, der har saa store Fortjenester af Sverrigs Geognosie har allerede gjort opmærksom paa, at der i denne Dal forekomme ved Öfved-Kloster forsteningsførende Sandstene, bedækkede med røde, mandelsteenagtige Porphyrer, og Nilsson hvem vi skyldte saa vigtige Oplysninger om Skaanes forsteningsførende Lag har ligeledes omtalt røde, glimmerige forsteningsførende Sandstene fra samme Dal. Desuden er Universitetets Museum ved Hr. Candidat Angelins utrættelige Iver kommen i Besiddelse af en stor Mængde Overgangs Forsteninger fra disse Egne, som i høi Grad vakte Forfatterens Opmærksomhed og bevægede ham til at forsøge ved omhyggelig Bestemmelse af deres Leiringsforhold, at afgjøre til hvilke Perioder disse forskjellige Dannelser maatte henregnes.

Ved Agusa, nogle enkelte Huse, omtrent en Mil NO. for Andrarums Allunværk findes i denne Egn den første Granitgneus, der stryger NNO. SSV. og falder 30° imod Ö. Nærmere ved Andrarum skyder Sandstenen i Aæn ved Fossemilla ind under en Vinkel af 5° imod Ö. til N. og er her umiddelbart bedækket af en Kalkskifer, der flere Gange vexler med Kalksteen, og med denne danner et Lag af omtrent 8 Fods Mægtighed, hvorpaa Allunskiferen følger, der atter er bedækket af Rullesteenssand. Det store Allunskiferlag ved Andrarum har i det Hele et sydligt Fald, under meget smaae Faldvinkler, der efter de bedste lagtagelser vexle imellem 1° og 4° , dog fandt Forfatteren paa eet Sted et Fald af 11° . Disse Hældningsforhold hentyde i det Hele paa, at Hævningen af disse Lag ikke gaer ud fra Graniten, og i Andrarumby seer man tydeligt, at der har fundet en anden, af Graniten ved Agusa naf-

hængig Hævning Sted. Her er nemlig noget Nordvest for Kirken Sandstenen hævet til en betydelig Höide og den hælder 70° imod N.; paa den nordöstlige Side af denne Sandsteenaas falder den under 63° imod NO, og det er allerede bemærket at endnu længere imod O. og i større Afstand fra Byen er Sandstenens Fald ikkun 5° imod Ö. Sandstenen hælder altsaa kaabeformig fra denne Aas ved Andrarum, hvor dog ingen plutoniske Masser have gennembrudt de hævede Schichter. Vestlig fra de stærkt hævede Sandsteenschichter ved Andrarum følger tyndbladige, lyse, grönlig graa Skifere, som indeholde Graptholither og falde 45° imod NV. Længere imod NV. iagttog Forfatteren ved Broen ved Haarderup de samme lyse Skifere, fulde af en lille Posidonia; dernæst ved Östraby endnu bestandig Graptholitskifere. Paa de sidste 2 Steder kunde Forfatteren ikke gjøre paalidelige Schichtningsiagttagelser, men de enkelte Lag syntes ikke at afvige betydeligt fra Horizontaliteten. Vee Bierröds Ladegaard forekomme mægtige Kalklag, fulde af Encriniten; de falde 4° imod SSV.; endnu længere imod V. ved Kærby forekommer andre leerholdende, og let forvittrende Kalkstene, som tidligere ere blevne brudte i en Grav, der ikke længere er tilgjængelig, da den er fyldt med Vand. Ved Randen af Graven fandt Forfatteren en stor Mængde Terebratulæ og Atryper, medens hele Marken var overströet med meget store, og tildeels vel vedligeholdte Coraller. Schichtningsiagttagelser kunde ikke anstilles paa dette Sted. Endnu længere vestlig ved Skarlofta forekomme graa Skifere med underordnede Lag af en koralförende Kalksteen. Faldet stiger her igjen, og det fandtes 10° SSV. Syd Syd Vest fra Skartofta kommer man ved Aaen til den saakaldte Helvedesgrav, hvoraf Bygningsstenen er taget til Öfvedkloster. Stenen bestaaer her af en rödbrun, snart mere snart mindre tyndskifrig Sandsteen, fuld af hvide Glimmerblade. Der forekomme enkelte blaalige, grönlige og graalige Mellemlag, der i Almindelighed ere meget lerede, som dog ikkun spille en meget underordnet Rolle og de övre Lag ere i Almindelighed mere tyndskifrige, end de dybere. Denne Sandsteen indeholder i enkelte Lag en stor Mængde Forsteninger, som alligevel ikkun bestaae i Aftryk, da Skallen altid er forsvunden. Her iagttog Forf. Faldvinkler af 10° , 15° og 20° og man kan uden stor Feiltagelse antage en Middelhældning af 15° . Ved at gaae ned af Aaen imod NV. kommer man omsider til meget mægtige Porphyrmasser, der dække den rödbrune Sand-

steen. Porphyren har en lignende Grundfarve, indeholder en Mængde smaae, guulhvide Feldspath Krystaller, og er forresten en Mandelsteen, hvis Blærehuller enten ere tomme eller meer eller mindre fyldte med Quarts. Paa hele Veien fra Öfved Kloster til Rommeleklint træffer man for største Delen en stor fuldkommen horizontal Sandslette med meget faa, og meget smaae Rullestene, som taber sig i Wombsöens Strand-sand, og aabenbart ikke er andet end de Masser, som denne betydelige Indsøe har efterladt ved sin langsomme Tilbagetrækken. Ikkun paa et Sted, Teglgården, kommer en Rullesteensøe frem af dette Sandhav, der paa mange Steder har dannet smaa Klitstrækninger. Selv i Nærheden af Rommeleklint finder man ingen faste Steenarter förend man kommer til Urbjergene. Rommeleklint selv bestaaer af Gneus, og har i Nærheden af Weberöd et stort Jndlag af Grönsteen, den förste stryger N. og S. og falder 40° mod O.

Sandstenen og Alunskiferen med dens Kalkstene finde dens Analogier overalt i Skandinavien, og overalt ligesom her vise de sig som de ældste Led af Overgangsformationen. Om de lyse Skifere med Grapholitherne ere analoge med de mörke Skifere med bruun Streg, som i andre Dele af Skandinavien före Grapholither vil Forfatteren ikke afgjøre, men han anseer det for sandsynligt. Kalkstenen ved Kærby og Skartofta förer följande Forsteninger

Calamapora polymorpha; Kærby

— spongites —

— gothlandica —

Cyathocrinites rugosus —

Terebratula plicatella

Orthis attenuata; Skartofta

Atrypa didyma —

og er derfor analog med Kalkstenen paa Gothland. Den röde glimmerrige Sandsteen med Porphy fra Öfvedkloster staaer slutteligen med sine oryctognostiske Characterer og sine Leiringsforhold saa nær ved de röde Sandstene og Porphyrer der ved Krogkleven i Nærheden af Christiania bedække Skiferne, at man maa ansee dem for samtidige.

Det eneste Sted, hvor der i Skandinavien forekommer en lignende fuldstændig Udvikling af Overgangstidens forskjellige Formationer, er Omegnen af Christiania i Norge, men de plutoniske Dannelser som

findes der i saa stor Mægtighed og chemisk Mangfoldighed, ere i Skaane stærkt tilbagetrængte, og forekomme der ikkun som Grönsteengange i den mellemste, og som Porphyr Mandelsteen i den yngste Deel af Udviklingen; deraf følger da ogsaa paa den anden Side, at de Forstyrrelser i Leiringsforholdene, som man i Norges Overgangsformation möder paa hvert Skridt mangle i Skaane, hvor derimod den Orden og Regelmæssighed hvormed de enkelte Lag föolge paa hinanden, tillader en fuldstændig og klar Oversigt over disse forskjellige Dannelsers Leiringsforhold. Skaane har desuden det afgjorte Fortrin fremfor Norge, at alle neptunske Lag, der forekomme der, före Forsteninger, og altsaa kunne tjene til at bestemme Lagenes Dannelsesetid i Forhold til andre Lande, hvorved de ellers ikkun kunde sammenlignes ved de oryctognostiske Egenskabers usikre og skuffende Hjælpemiddel. Det skaanske Overgangspartie maa derfor uden Tvivl betragtes som Nöglen til Forklaring af Overgangsformationens Forhold i Skandinavien.

Disse Overgangsdannelser ere ikke indskrænkede til den omtalte Deel af Skaane. De ældre Lag, Sandsteen, Alunskifer og Kalksteen strække sig meget langt imod Syd, de udfylde det store Rum imellem Andrarum og Steenshufvud og strække sig imod S. V. næsten til Ystad Steenarter henhörende til samme Dannelse slutte sig til Rommeleklintkjedens nordlige Partie, og hertil höre Sandstenen fra Hardeberga, Alunskiferen fra Fogelsang og Kalkstenen fra Sundby, Steder der formedelst deres Nærhed ved Lund ere bekjendte i Skaanes ældste Mineralgeographie. Lag der före Gotlands Forsteninger findes ved Klinta paa Vestsiden af Ringsjön, og Lag der före de samme Forsteninger som findes ved Öfved Kloster forekomme ved Puggerup noget Vest for Klinta ved Ringsjön, og endvidere ved Ramsaasa 2—3 Miil sydlig for Öfvedkloster. Forfatteren viste endvidere, at en Linie fra Puggerup over Öfvedkloster til Ramsaasa er disse yngste Overgangsdannelsers Strygningslinie, og er parallel med Rommeleklints Granit-Gneus Kjede, og at en Linie fra Klinta til Skartofte ligeledes er parallel med de andre nævnte Linier. Heraf bliver det altsaa höist sandsynligt, at den Deel af Skaane imellem de to nævnte Granit-Gneus Kjeder, der ligger Syd för Ringsjön overalt indholder den hele Udviklingsrække af Overgangsformationen.

Af yngre ikke til Overgangsformationen henhörende Dannelser har Forfatteren, naar man undtager de forskjellige Led af Rullesteens

Dannelsen ikkun opdaget Juraformationens Jernsteen og Jernsandstene ved Kurramölla $\frac{1}{2}$ Miil V. for Ramsaasa, men medens Overgangs-Sandstene ved Ramsaasa hælder 15° mod S. V. falder Juraformationens Sandsteen ved Kurramölla under 85° mod Öst, og Forfalleren er ikke istand til at angive Retningen og de övrige Forhold af den synclinske Linie, som maa ligge imellem disse 2 Puncter.

Forf. gjorde dernæst opmærksom paa det interessante Forhold at Lagene antage en større Heldningsvinkel, naar man nærmer sig Porphyren, men at de neptunske Lag helde imod den gjennembrydende og overleirede Porfyr, og at man altsaa er nødsaget til at antage, at det er den mægtige Porfyrmasses Tryk, der har foranlediget en Sænkning af Lagene.

Tilslidst forsögte Forf. en Sammenligning af de skaanske Overgangsdannelser med dem, som findes i andre Lande og navnlig med de engelske Dannelser, der siden Murchisons beröimte Værk er udkommet have tjent til Sammenligning for Overgangsdannelsen over hele Europa.

Kalkstenen ved Kärrby viser sig her som et fast Punct, hvorfra man kan gaae ud; den er, som allerede viist, samtidig med Gothlands Kalksteen, og denne er almindelig anerkjendt, som en Repræsentant af Werlock-Limestone. Imod Öst for Kärrby og Bjerröds Ledgeaard maae vi altsaa söge Repræsentanterne af Murchisons Carradoc-sandstone og Landeilo flags, eller af de ældre siluriske Dannelser, der altsaa i Skaane repræsenteres ved Graphtholithskiferne, Kalksteen, Alunskifer, og Sandstenen. Denne Parallelisering er ogsaa almindeligen antaget omendskjönt den ringe Overensstemmelse af Forsteningerne vel kunde vække nogen Tvivl om den absolute Rigtighed af denne Anskuelse. Vest for Kärrby have vi altsaa at söge efter de yngre siluriske Dannelser, navnlig Ludlow rocks, og vi finde dem antagelig repræsenterede i Skiferne ved Skartofta. I Sandstenene ved Öfvedkloster, Ramsaasa og Pugerup maatte vi derfor finde Repræsentanter af old red sandstone og det hele devoniske System. Som bekjendt har Murchison gjenkjendt i de röde Sandstene og Skifere fra Krogskleven, og overhovedet i de Dannelser der ligge umiddelbart under hele Bærums Porfyrplateau en Repræsentant af Englands old red sandstone, og Undersögelser af den röde Sandsteen i Skaane bidrager overmaade meget til at stadfæste denne Mening. Forsteningerne ere især Arter af Slægterne Murchisonia,

Cypricardia og Nucula, Slægter, der spille en overvættets stor Rolle i det devoniske Overgangssystem, men Forfatteren har ikke seet sig istand til at bestemme Arterne, da Forsteningerne deels ikkun ere Steenkjerner, og han deels mangler det behørigte Materiale til Sammenligning.

Magister *Ørsted* havde til Selskabet indgivet et Andragende om at blive forsynet med et Skraberedskab til store Dybder. Tillige havde han indsendt nogle lagttagelser som han ønskede maatte optages i Selskabets Oversigter. En i den Anledning nedsat Comitee afgav i dette Möde følgende Betænkning, som Selskabet billigede.

Det Kongelige Videnskabernes Selskab har affordret Undertegnede en Betænkning angaaende et fra Hr. Mag. A. S. *Ørsted* til Selskabet sendt Andragende om at maatte blive forsynet med et Skraberedskab, „deep sea clean” kaldet, for dermed paa sin Reise til og i Vestindien at undersøge Havbunden paa store Dybder. — I denne Anledning maae vi, dels efter de Erfaringer, nogle af os have gjort med lignende Redskaber, dels efter derom indhentede Oplysninger, nu yttre som vor Formening, at et Instrument, som det foreslaaede, med fornöden Tyngde og fornödent Tougværk for at kunne naae Bunden paa 800—1000 Favnes Dybde, *vil være aldeles uanvendeligt*, med mindre et ikke ubetydeligt Mandskab (af henved en Snes Mand) kan stilles til Redskabets Betjening, og med mindre Skibet, hvorfra Skrabningen skeer, idetmindste tildels kan sættes til Disposition for den Naturforsker, som forestaaer Skrabningen. — Da Ansøgeren nu ikke har meddelt Selskabet, om han har saadan Skibsleilighed eller saadanne pecuniære Hjælpemidler til sin Raadighed, som dette Redskabs Anvendelse nödvendig fordrer, kunne vi ikke i dette Tilfælde anbefale Instrumentets Anskaffelse, der, saa dyr den end kan være, dog kun vil være en ringe Deel af den Bekostning, en hyppigere Anvendelse maa medføre. Men vi mene iövrigt at vi ved denne Leilighed burde udtale den Overbeviisning, at et Skraberedskab, der kunde naae til betydelige Dybder og som kunde anvendes under gunstige Forhold, vilde i rette Hænder være et vigtigt Redskab i Videnskabens Tjeneste, og dets Anskaffelse være at anbefale Selskabet, saasandt Leilighed til dets hyppigere Anvendelse skulde tilbyde sig.

Ligeledes har Selskabet, under 3die April, afæsket os vor Betænkning angaaende en „som Anbefaling” for det ovennævnte Andragende af Magister Ørsted til Selskabet senere indsendt kort Fremstilling af de Undersøgelser, han sidste Sommer har anstillet ved Kysterne, og hvilke han ønskede optagne i de maanedlige Oversigter over Selskabets Forhandlinger. De 10 meddelte Undersøgelser finde vi at være mindre betydelige og vel meget fragmentariske, hvorfor vi ikke see nogen Grund til at Selskabet skulde afvige fra dens sædvanlige Form og efter Forfatterens Ønske optage dem i dets Oversigt over de maanedlige Forhandlinger; selv om de havde været mindre ubetydelige, og havde været fremstillede med større Omhu, vilde der være saameget mindre Grund til et saa usædvanligt Skridt, som en stor Deel af Undersøgelserne allerede er offentliggjort andensteds, og en anden Deel af dem ikke har den Nyheds Interesse, Forfatteren tillægger dem.

J. Reinhardt. Henrik Krøyer. Japetus Steenstrup.

Selskabet modtog:

Etatsraad *Wedel Simonsen* „Familie Efterretninger om Ruderne.” 27 Expl. Astronomical observations made at the Radcliffe Observatory, Oxford, in the year 1842 by Manuel J. Johnson. Vol. III. published by order of the Radcliffe Trustees. Oxford 1844. 8vo.

Naturkundig Verhandelingen van de Hollandische Maatschapij der Wetenschappen te Harlem Tweede Verzameling. 3 Deel. 1 St. Harlem. 1844. 4.

Transactions of the Royal Irish Academy. Vol. XX. Dublin 1845. 4. Catalogus plantarum in horto botanico Bogoriensi cultarum alter. Auctore Justo Carlo Haskarl. Bataviæ. 1844. 8vo.

Dictionnaire Français-Berbère, Dialect écrit et parlé par les Cabales de la division d'Alger, ouvrage composé par ordre de Monsieur le Ministre de la guerre. Paris 1844.

Rudiments de la langue Arabe de Thomas Erpenius, traduits en Français, accompagnés de notes et suivis d'un supplement indiquant

les différences entre le langage litteral et le langage vulgaire, par Hébert, Capitaine de génie. Paris 1844. 8.

Disse to Skrifter har Selskabet gennem det udenlandske Departement modtaget af den franske Krigsminister.

Forhandlinger angaaende den videnskabelige Expedition som ledsager Corvetten Galathea.

Under 14de Mai behagede det Hans Majestæt Kongen at tilskrive det kongelige danske Videnskabernes Selskab, saaledes:

„Vi have besluttet at afsende Corvetten Galathea til de ostindiske Farvande og navnlig til de nicobarske Öer, over hvilke Vi have Höihedsret, for at foretage en videnskabelig Undersögelse oyer denne Ögruppes Naturproducter og Auvendelse til Dyrkning og Handel, hvorved den enkelte Öes climatiske Forhold, hvor et Etablissement maatte være at foretage, i Særdeleshed bör tages i Betragtning. Det er fremdeles Vor Hensigt, at Corvetten, efter at have rögtet det Hverv, der maatte paalægges sammes Chef i Tranquebar og Sirampore, skal anlöbe Bali, Batavia, Sincapore, de chinesiske, for den europæiske Söfart aabnede Havne og Manilla, samt derfra fortsætte dens Seilads gennem det stille Hav, for at besøge Ny-Holland, Ny-Zeeland og ändre Ögrupper, som, ved deres Beliggenhed for Handel og Hvalfangst og i naturvidenskabelig Henseende, maatte ansees for at være de interessanteste og vigtigste. Endvidere skal Corvetten paa sin Jordomseiling anlöbe Havnene paa Sydamerikas Vestkyst, gaee om Cap Horn, og derefter anlöbe Rio de la Plata og Rio de Janeiro, hvorfra Expeditionen ventes at kunne retournere i Sommeren 1847.

Vi have betänkt, at 4 Naturkyndige med disses Medhjælpere og en Landskabs- og Sö-Maler skulle medfølge, ligesom en Skibspræst. Vi have udseet Professor Behn ved Universitetet i Kiel til at följ med Expeditionen som Zoolog, og regne paa at han medtager en övet Præparateur for de Gjenstande af Dyreriget, som maatte samles.

Vi opfordre iövrigt Vort Videnskabers Selskab til at nævne Os de Naturkyndige i de andre Fag, som det i Særdeleshed maatte ansee